І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 100. ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 25-го ТРАВНЯ (MAY) 1957 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 100. VOL. LXIV.

ВИЛСОН І НІКСОН ПІДТРИМУЮТЬ ПРЕЗИДЕНТА В БОРОТЬБІ ПРОТИ РЕДУКЦІЇ БЮДЖЕТУ

Вашингтон. — В сесії сенатської бюджетової комісії, що відбулася в четвер 23 травня, взяв участь секретар оборони Чарлз Е. Вилсон разом із головою шефів штабів збройних ил ЗДА адміралом Радфордом та шефами штабів і секретарями окремих збройних сил. Заявляючи так же само, як і президент Айзенгавер у своїх останніх виступах, що надмірна редукція бюджету може стати загрозливою грою із безпекою нації, секретар оборони ствердив ще, що така редукція може послабити теж позицію З'єдинених Держав Америки у роззброєневих переговорах із Совєтським Союзом. Обґрунтовуючи окремі ділянки видаткувань, Вилсон запропонував у висліді сенатській підкомісії відновити щонайменше половину із зредукованої бюджетовою комісією Палати Репрезентантів з бюджету департаменту оборони суми у висоті 2 і пів більйона долярів. Якщо Конґрес погодився б на пропоновану Палатою Репрезентантів редукцію, то це мало б фатальний вплив на цілу оборонну програму, зокрема в ділянці будування нових літаків, кораблів і керованих ракет. Проти скорочування бюджету виступив перед сенатською бюджетовою комісією теж і адм. Радфорд, заявляючи, що більша редукція в бюджеті оборони захитає не тільки політичну рівновагу, але і може стати дуже рисковною для безпеки ЗДА і вільного світу. Устійнені мин. року під час нарад шефів штабу у Порто Ріко основні мілітарні проєкти і пляни, залишаються дійсними для всього періоду на протязі років 1958-1960. В обороні цьогорічного бюджету, зокрема в бороні запропонованої Айзенгавером програми закордонної допомоги виступив під час своєї промови на 65-их загальних зборах Американського Інституту для справ заліза і сталі теж і віце-президент Ричард М. Ніксон. Він заявив, що в сучасній ситуації, коли вільний світ здобуває вже вирішну перемогу над світовим комунізмом, ЗДА мусять продовжувати свою допомогу для закордону, щоб ця перемога стала оконечною. Якщо ЗДА ітимуть далі встановленою досі дорогою і підтримуватимуть вільні народи в їх змаганні за добробут і за оборону перед комуністичною агресією, то вони матимуть шансу здобути бажану перемогу без війни.

Воррен домагається ухвалення закону про збільшення числа федеральних судів

Вашинґтон. — Головний суддя Найвищого Суду ЗДА Ірл Воррен промовляв на зборах Американського Правничого Інституту і домагався, щоб і уряд і Конґрес подбали про збільшення числа федеральних суддів. Воррен сказав, що в обох палатах Конґресу відбуваються наради над законопроєктом про організацію майже 40 нових становищ федеральних суддів. Але ці наради йдуть в такому повільному темпі, що немає вигляду на їх ухвалення ще на цій сесії Конґресу. В федеральних судах є така маса справ, що внесена скарга деколи мусить чекати на розправу аж два роки. В Конґресі є також законопроєкт про те, щоб в деяких справах могли працювати і ті судді, які вже відійшли на емеритуру. Президент Айзенгавер повинен якнайшвидше займенувати 13-ох федеральних суддів, бо стільки є вільних становищ.

Президент буде підтримувати всіх республіканських кандидатів

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер заявив, що під час виборчої кампанії в 1958 році він буде підтримувати всіх республіканських кандидатів, які змагатимуться за здобуття становищ в Конґресі. Але він одночасно додав, що тих членів Конґресу, які підтримують його програму в Палаті Репрезентантів і в Сенаті, він буде підтримувати „з ентузіязмом", а інших тільки тому, що вони є республіканці. Як відомо, деякі сенатори, як наприклад, приятелі покійного сенатора Джозефа МекКарті, Дженнер і Мелон, часто виступають проти тих законопроєктів, які вніс Президент до Конґресу. Айзенгавер сказав: „Я ніколи не буду на стільки сантиментальний, щоб я з однаковим ентузіязмом підтримував і тих, які йдуть зі мною, і тих, які мене поборюють". Президент твердив що дуже важливе, щоб в 1958 році вибрати республіканську більшість до Конґресу, бо тоді республіканський уряд матиме легшу працю при здійснюванні своєї програми.

В АМЕРИЦІ

● **Головний швейцер Білого Дому,** Гавелл Дж. Крім, має 60 років і відходить на емеритуру. З цього приводу Президент і його дружина влаштували прийняття, на якому, крім Кріма й його дружини, були присутні всі інші швейцари. Крім прослужив 41 рік, а як головний швейцар працював від першої президентури Ф. Д. Рузвелта — 1933 року.

● **Німецький канцлер** Конрад Аденауер буде гостем президента Айзенгавера на фармі в Ґеттисбурґу, Па., де обговорюватиме з ним політичні справи. Аденауер прибув до Ню Йорку в п'ятницю, звідки виїхав до Вашинґтону.

● **Хлопець Андрю Кейзі** з Рай, Н. Й., розлостившись на свою 18-річну сестру за те, що його критикувала, застрелив її з рушниці, а потім забив і матір, яка вбігла до кімнати, почувши постріл. Старий Кейзі, довідавшись про це, дістав серцеву атаку і лежить в шпиталі. Хлопця не можна буде судити за вбивство, бо він ще не має 15-ох років.

● **Колишній** англійський прем'єр Антоні Іден 28 травня виїжджає кораблем „Емпресс оф Інґленд" з Канади до Англії. В Канаді, перебував він від 6-го травня, вийшовши зі шпиталю в Бостоні, Масс., де йому зроблено операцію жовчевого міхурця.

● **Протестантського проповідника** Віллі Гречема, який кожного вечора проповідує в Ню Йорку, слухало 117,500 осіб, з яких навернулося на християнство 4,545. Кожного разу його слухає пересічно по 15,000 осіб.

● **96-річний піяніст** Ґустав Л. Бекер кілька днів тому виступав з концертом у Нюйоркському Музичному Каледжі, після чого від'їхав кораблем „Квін Мері" до Европи, де виступатиме з концертами в Англії і Голляндії. Він має плян праці до 100-го року життя, але й після того не збирається вмирати.

● **81-річна Іда Гоберт** дістала свідоцтво про закінчення народної школи, і тепер плянує здобути свідоцтво про закінчення середньої школи. „Я мушу це зробити, хоч би це сталося один день перед моєю смертю" — рішуче заявляє старенька.

● **1957 рік є роком торнад,** бо вже досі зареєстровано 431 торнадо в різних стейтах на південному заході. В 1955 році в ЗДА нараховано 870 торнад, але того року до травня було їх тільки 392.

ГОЛ. ОТ. СИМОН ПЕТЛЮРА

23 травня 1879 — 25 травня 1926

(З портрету роботи арт. мал. Петра Холодного, мол.)

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ ВШАНОВУЮТЬ ПАМ'ЯТЬ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Ню Йорк. — В 31-шу річницю трагічної смерти Головного Отамана Симона Петлюри заповіджено в українських громадах цієї та інших вільних країн відповідні імпрези для вшанування його світлої пам'яти. Українська громада метропольного Ню Йорку влаштовує з цього приводу Академію вже в цю неділю, 26-го травня, о год. 7-ій ввечорі в залі школи Вашинґтона Ірвінга. Академію влаштовує Центральний Комітет для вшанування пам'яті Симона Петлюри в Америці, а в її програмі є відповідні промови та мистецькі точки. Академію попередять панахиди в місцевих українських православних церквах після Служб Божих перед полуднем.

ШИРОКИЙ ВІДГОМІН СВЯТКУВАНЬ 25-РІЧЧЯ УНО В ТОРОНТІ

Торонто, Канада. — Дві імпрези — бенкет минулої суботи і музичний фестиваль минулої неділі, 18 і 19-го травня, що відбулися тут з нагоди 25-річчя найбільшої суспільно-громадської організації канадійських українців, започатковуючи подібні святкування по інших містах Канади, відбилися найширшим відгомоном в канадійській пресі, увага якої зосереджується головно на двох постатях та їх виступах: полк. А Мельника, Голові Проводу Українських Націоналістів та міністрові федерального уряду Канади, П. Мартінові. Відповідну увагу віддано також голливудському фільмовому артистові українського роду Джекові Пеленсові-Палагнюкові, що виступав на імпрезі в неділю. „Торонто Дейлі Стар" з 21-го травня друкує під заголовком „Українці з трьох континентів святкують" основні інформації про ці імпрези, цитуючи зокрема виступ полк. А. Мельника на тему українських визвольних змагань та завдань українців у вільному світі для допомоги тим змаганням, і твердження міністра Мартіна про заслуги канадійських українців як для їхнього „старого краю", так і для нової батьківщини — Канади. „Гіз закликає до визволення України" — це заголовок великої вістки, яку подає про ці події місцевий „Ди Телеґрам" з того ж дня. Джордж Гіз репрезентував там прогресивно-консервативного лідера Діфенбейкера, заявляючи, що „вільний світ і ми в Канаді не сміємо так довго спочити і так довго не будемо певні, аж доки Україна й інші народи за залізною заслоною знову не будуть вільні". Також і цей щоденник подає більші цитати з промови полковника А. Мельника. В цих та інших газетах багато ілюстрацій із ювілейних святкувань УНО, які напевно спричинились до пригадки і актуалізації українських прагнень і змагань на рідній поневоленій землі та у вільному світі.

● **Британська адміралція** вислала на Північне море міноловці, щоб вони перевірили одержані від данських кораблів відомості про підводні світла і звуки, якими нібито якийсь підводний човен сиґналізує про те, що опинився в скрутному положенні. Американські, англійські й голляндські власті заявили, що з жадними із їхніх підводних човнів нічого не сталося і тому фахівці гадають, що нещастя трапилося одному з совєтських підводних човнів, які тепер швендяють на водах Атлантику та в суміжних морях.

Криза у Франції продовжується

Париж. — Криза уряду у Франції продовжується і — за інформаціями преси — французький президент Коті щойно в суботу-неділю має визначити політика, який прийняв би місію створення нового уряду. Тому, що за досвідом минулого рідко коли зараз першому кандидатові президента Франції вдасться і скласти новий уряд і дістати від парляменту затвердження своєї програми, без чого уряд не може перейняти влади, — то й у цьому випадку не сподіваються швидкого закінчення кризи. Її відгуком стала резиґнація кол. прем'єра П'єра Мендес-Франса з становища урядуючого голови соціялістично - радикальної партії. Мендес-Франс, який спершу був віце-прем'єром в уряді Молле, зрікся був внаслідку різниці поглядів на політику у відношенні до Альжиру, але в тому уряді залишились до самого кінця шість соціял-радикальних міністрів. Мендес-Франсові не вдалося завести дисципліни в партійні ряди і соціял-радикальна партія, одна з найбільших у Франції, внутрі розсварена справами Альжиру і Суезу. Найбільший теперішній клопіт Франції навіть не політичний, а фінансовий. Останні вістки кажуть про можливість великої позички для Франції від Західньої Німеччини, яка накопичила завеликий запас золота і чужих валют, коли у Франції резерви золота і валют небезпечно скорчились для покриття дефіциту торговельного балянсу. Нове загострення прийшло теж на північно - африканському відтинку: у відповідь на припинення Францією фінансової допомоги для Тунісії „за кару" за прихильність Тунісії до альжирських повстанців, Тунісія зірвала з Францією договір про монетарну унію за заявила, що буде змагати до повного господарського унезалежнення від Франції.

Не буде зміни англійського міністра закордонних справ

Лондон. — Англійський прем'єр Геролд Мекміллен виступив з палкою обороною свого міністра закордонних справ Селвайна Ллойда у зв'язку з вісткою, яка появилась в англійській пресі про недалеку зміну в керівництві англійської закордонної політики. Виступивши на масовому зібранні англійських жінок із Консервативної партії, Мекміллен прославляв Селвайна Ллойда, як льояльного і розумного співробітника, який особливо під час осінньої Суезької кризи виявив видержливість і холоднокровність. Мекміллен боронив при цій нагоді знову політику кол. прем'єра Антоні Ідена, яку — мовляв — правильно оцінить щойно історія. Провідною думкою промови англійського прем'єра було те, що треба мати довір'я — до міністра закордонних справ Ллойда, до міністра внутрішніх справ Батлера і до цілого теперішнього консервативного уряду в Англії. Послідовно, Мекміллен відкинув домагання соціялістичної опозиції щодо швидкого розписання виборів: він заповів, що парляментарні вибори в Англії відбудуться в приписаному терміні, в 1959 чи 1960 році, а до того часу Мекміллен сподівається привернути консервативному урядові прихильність мас з-перед минулоосінньої виправи проти Єгипту. Так само Мекміллен рішуче відкинув суґестії соціялістів, щоб припинити дальші ядрові досвіди. Зате він висловився за переговори з ЗДА і СССР про можливий договір в справі обмеження ядрових досвідів і вживання атомової зброї — але аж після переведення розпочатої серії вибухів.

Міжнародні юристи обмірковують проблему Суезу і Акаби

Женева. — На міжнародному з'їзді адвокатів в Женеві, що формально відбувався як 9-та сесія Міжнародної комісії права при Об'єднаних Націях, обмірковували в цьому тижні питання, як мирним способом розв'язати спір за свобідне користування Ізраїлем плавбою по затоці Акаби і Суезькому каналі. Вони вказували на дві формальні можливості полагодження цієї справи: або окремим договором, за зразком договору в Монтре, що урегулював був справу користування Дарданельською і Босфорською протоками, що перетинають турецьку територію, — або відкликом до Міжнародного Трибуналу в Гаазі. Цей останній спосіб поручають З'єдинені Держави. По суті, зібрані в Женеві юристи устійнили всі арґументи „за" і „проти" — ті, що свідчать у користь ізраїльської вимоги щодо свобідної плавби по названих водах, що їх Ізраїль називає міжнародними водами, і ті, що свідчать у користь єгипетської бльокади ізраїльських кораблів.

НАРАДИ ВЛАДИК УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Архипастирі Української Православної Церкви ЗДА і Канади, що в днях 9-11 травня ц. р. відбули свої наради й зустрічі з вірними — в Ню Йорку, Бавнд Бруку і Филаделфії. Стоять зліва направо: Архиєпископ Мстислав, голова Консисторії УПЦеркви в ЗДА (Бавнд Брук, Н. Дж.); Архиєпископ Геннадій (Шикаґо); Митрополит Іларіон, Первоієрарх УГПЦеркви в Канаді (Вінніпеґ); Митрополит Іоан, Первоієрарх УПЦеркви в ЗДА (Филаделфія) та Архиєпископ Михаїл (Торонто, Канада). На фото немає Архиєпископа Володимира з Дітройту, що не взяв участи в конференції з огляду на недугу. — Знімку цю зроблено у Филаделфії, в неділю 12-го травня ц. р., після торжественної Архиєрейської Богослужби, в якій взяли участь вище подані Владики (див. „Свобода", ч. 91 з 14-го травня 1957 року).

ЗДА ЗАПРОПОНУЮТЬ СОВЄТАМ НОВИЙ ПРОЄКТ РОЗЗБРОЄННЯ

Вашинґтон. — У понеділок 27 ц. м. почнуть продовжуватись наради тамошньої конференції роззброєння з участю ЗДА, Англії, Франції, СССР і Канади. На це засідання має вернутись із ЗДА головний американський делеґат, Геролд Стассен, із новим проєктом роззброєння, який був би наче контрпропозицією до совєтської пропозиції з 30 квітня ц. р., з якій Совєти вперше погодились були на принцип міжнародної контролі роззброєння летунською інспекцією. Над цією справою нараджувалась в четвер 23 ц. м. у Білому Домі у Вашинґтоні Державна Рада Безпеки під головуванням през. Айзенгавера з такими учасниками: віце-президент Ричард Ніксон, державний секретар Джан Ф. Доллес, секретар оборони Чарлз Вилсон, голова шефів об'єднаних штабів адмірал Радфорд, названий делеґат ЗДА на Лондонській конференції роззброєння Герολд Стассен і дорадник Президента у справах державної безпеки Роберт Катлер. На п'ятницю було призначене засідання в цій самій справі в державному департаменті також з участю державного секретаря Доллеса і Г. Стассена. Зокрема ця справа була дискутована також в минулий четвер на засіданні Підкомісії для справ роззброєння при Сенатській комісії для закордонних зв'язків, де зізнавали Дж. Ф. Доллес і Г. Стассен. Хоча всі ці засідання були тайні, проте за часописними інформаціями Америка має запропонувати на Лондонській конференції „перший крок" в справі міжнародного роззброєння, яким була б редукція частини теперішньої важкої зброї і передання частини цієї важкої зброї, включно з далекосяжними літаками, ракетами, атомовими бомбами і важкою артилерією, — під міжнародну контролю. Водночас названо б певну обмежену територію, яка теж підлягала б летунській контролі. Як виглядав би склад міжнародної контрольної комісії, які її компетенції і засяг, як теж — яка кількість важкої зброї мала б підлягати контролі — все це деталі, що є саме предметом розгляду військових фахівців. У найвищих урядових колах буцімто існують дві течії: Стассен, до якого прихиляється також Президент, ніби переконаний, що Совєти тепер поважно готові піти на якийсь договір про міжнародне роззброєння і тому не слід проминути той шанс, — знову ж адмірал Радфорд стурбований, щоб не підписати ніяких зобов'язань без повної ґарантії, що Совєти дотримають договір. Політична сторінка цієї справи така, що Президент сподівається такого відпруження в міжнародній атмосфері після порозуміння з Москвою щодо „першого кроку" на шляху до міжнародного роззброєння, яке дозволить зактуалізувати знову проблему розв'язки найважливіших міжнародних джерел напруження і конфліктів: з'єдинення Німеччини, Кореї і В'єтнаму. ЗДА — коментують часописи — не зроблять нічого, що в найменшій мірі могло б пошкодити з'єдиненню Німеччини, рахуючись із страхом канцлера Аденауера, що договір з Москвою про роззброєння може закріпити теперішній стан поділу Німеччини.

Тіто і Москва знову шукають замирення

Беоґрад. — Юґославський міністер оборони генерал Іґор Ґосняк виїде в червні ц. р. до Москви з відвідинами, прийнявши запрошення від совєтського військового міністра маршала Жукова. Коли він дістав це запрошення і в якому докладно дні відбудеться візита — юґославське повідомлення не говорить. За часописними коментарями, ці відвідини викликані дійсно за ініціятивою з Москви, яка хоче використати невдоволення Тіта умовинами, серед яких З'єдинені Держави відновили військову допомогу доставами для Юґославії. Тіто буцім-то „ображений", що державний департамент, оприлюднюючи рішення ЗДА відновити доставки для Юґославії, рішив водночас зменшити ці доставки до розмірів, про які не повідомлено раніше офіційно Юґославії, та що в тому самому американському офіційному повідомленні натякалось на погіршені совєтсько-юґославські взаємини. Юґославські комуністи дуже вразливі на пункті незалежности допомоги від Заходу від того, в якій стадії знаходяться їх „суверенні" зв'язки з Москвою. Все ж Юґославії приємно, що ЗДА доставили вже перші чотири ракетні літаки типу „Сейбр" які візьмуть участь у військовій параді в Беоґраді на честь 15-х роковин створення юґославської армії. Генерал Іґор Ґосняк — один з найближчих прибічників Тіта, член Політбюра юґославської компартії.

У СВІТІ

● **В англійському парляменті** зголошено пропозицію про надання ширших прав Раді Британської преси, яка складається з 8-х редакторів і 10-х видавців. Згідно з цією пропозицією, Рада преси могла б карати аж до виключення з пресової служби, журналістів, які зі шкодою для морального здоров'я нації використовують у своїх писаннях і репортажах кримінальну і антиморальну тематику.

● **В Іраку масово звільнюють** з праці вчителів - єгиптян, що їх кількасот прибуло до Іраку, де є замало власних учительських сил і де платня вчителям удвоє більша як в Єгипті. Єгипетські вчителі почали займатись політикою — ширячи опозиційні настрої до призахіднього іракського уряду та прославляючи єгипетського президента Нассера, який поборює Ірак. Іракський уряд обвинувачує їх у нельояльності.

● **Лорд Еленбрук,** англійський маршал і шеф імперіяльного штабу під час останньої війни, видав свої спомини, в яких м. і гостро критикує кол. прем'єра Черчила за його втручання у військове плянування. Американський військовий історик, кол. контр-адмірал, проф. Семюел Моррісон у двох лекціях в Оксфордському університеті в Англії критикував з приводу появи цієї книжки англійське командування з останньої війни, головно за зволікання з висадною операцією на західньому березі Европи.

● **Дружина префекта** (старости) Долішньо - Райнського департаменту у Франції, Андре-Марі Тремо, згинула вбита бомбою, коли відкривала пуделко цигар, що його отримав поштою її чоловік. Андре Тремо був в р. р. 1952—55 префектом в Альжирі, і тому здогадуються, що це пуделко цигар, надане на пошті в Парижі, прислали альжирські терористи. Тремо, вийнявши пуделко з паперового опакування, поклав його на стіл, а дружина хотіла відкрити, сподіваючись гостей. Це вбивство живо нагадує трагічну смерть полк. Евгена Коновальця, вбитого у Роттердамі бомбою, скритою в пуделку цигар, що його дістав він від большевицького провокатора Валюха.

● **В Йорданії** повісили минулої середи публічно чотирьох арабів, засуджених на смерть за шпигунство в користь Ізраїлю. Перед стратою їх зодягнули в червоні халати й перевісили на грудях таблиці з їх прізвищами.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАШІ ДОРОГОВКАЗИ

Сьогодні минає 31 рік від дня трагічної смерти Головного Отамана Симона Петлюри. Схиливши наші голови в пошані перед ним і пам'яттю про нього, ми в першу чергу повинні пригадати й відсвіжити собі ті ідеї і принципи, здійснювання яких зробило його символом новітньої Української Державности, і які можуть бути актуальними для нас у теперішніх обставинах.

„Наша боротьба не закінчилася відступом Уряду та Армії поза межі батьківщини. Те становище, в якому ми перебуваємо, можна схарактеризувати так: під натиском переважаючих сил ворога та з огляду на несприяючу міжнародну ситуацію, ми відійшли на другу лінію наших бойових позицій, де й проводимо підготовчу працю для осягнення чергової мети нашої боротьби. Ми уважаємо себе ні морально, ні ідейно не розбитими. Поки зберігається у нас ця відпорна сила, поки ми плекаємо її і дбаємо про її розвиток, доти ми являємо собою для ворога потенціяльну небезпеку, яка може стати для нього кожного часу і цілком реальною", — такими актуальними і для нашого часу словами з'ясував у „Тризубі", за пів року перед своєю трагічною смертю Головний Отаман Симон Петлюра становище і можливості тих українців, які вийшли з рідних земель, щоб продовжувати започатковану там боротьбу.

Проблемі дій і завдань української еміграції на „другій лінії бойових позицій" присвятив сл. п. Симон Петлюра багато уваги у своїх статтях, листах і закликах, залишивши у спадщину сучасним і майбутнім поколінням цілу програму діяльности еміграції і її боротьби за завжди ту саму, незмінну мету в змінених політичних і побутових умовах.

Основно і широко викладена програма дій і завдань української еміграції в брошурі на цю ж тему, написаній Головним Отаманом і виданій ще 1923 року в таборі для інтернованих вояків української армії у Щепіорно, й опублікованій минулого року в збірнику „Симон Петлюра" (Статті, листи, документи). Читаючи її, не можна не висловити подиву, як всесторонньо з'ясував вже тоді Головний Отаман усі можливі ділянки діяльности еміграційного громадянства, які правильні давав відповіді на справи і проблеми, що ще й сьогодні залишаються головним предметом уваги і діяльности українських політичних чинників у світі.

Ні однієї ділянки життя, жадної можливости політичної активности не залишив поза своєю увагою сл. п. Симон Петлюра в намічених ним завданнях української еміграції. Організація виступів перед світом у справі реалізації українських державних домагань і актуалізації української проблеми, важливість діяльности українських науковців для ширення правди про Україну, політична і пропагандивна праця в окремих державах Заходу, участь у світовій пресі і журналістиці, організація доповідей і лекцій про українську справу, важливість вивчання чужоземних мов, праця над розвитком оригінальної літератури і над перекладами з чужих мов, засновування бібліотек і архівів, опіка над колишніми вояками, допомога для науковців і студентів, організація видавництв і навіть праця серед національних меншин-емігрантів з України — всі ці завдання й акції трактував Головний Отаман як життєвоважливі для української державної рації і для майбутнього українського державного будівництва. Те, що в низці цих завдань він поставив і таку актуальну сьогодні справу боротьби з ідеєю реставрації „великої Росії" і з непередрішенством, підкреслює тільки правильність політичних оцінок і концепцій Головного Отамана.

Але завжди і в усьому ставив Головний Отаман на першому місці таки справу мілітарної підготови і боротьби. „Шлях кожної нації густо кропиться кров'ю" і „українські мечі перекуються на рала тільки тоді, коли гасло Незалежна Держава Українська перетвориться в дійсність" — були не тільки фразами, але й реальністю, що її він засвідчив своєю боротьбою і своєю смертю. Навіть проблему федерації чи самостійности, сьогоднішні „передрішенство" чи „непередрішенство", він вирішував не з допомогою тих чи інших спекуляцій, але з „підрахунку організованих сил нашої нації, як політичних, так і військових", заявляючи, що „коли це питання буде вирішуватися за мого життя і за моєю чинною участю, то я робитиму все, щоб до цього моменту українська армія мала десятки тисяч гармат і сотні тисяч рушниць".

Послідовними продовжувачами такої цілеспрямованої і рішучої політики Головного Отамана стали після його смерти Командант УВО та Провідник ОУН полк. Євген Коновалець і Командант Української Повстанчої Армії ген.-хор. Шухевич-Чупринка, що за мету свого життя поставили перехід із другої лінії бойових позицій на першу лінію, і свою вірність політичним заповітам Петлюри засвідчили, як і він, збройною боротьбою і своєю смертю. Ця мета є дороговказом і сучасних українських поколінь.

ЛОГІКА НОВОЇ КРИЗИ У ФРАНЦІЇ

Ґю Молле дістав недавно у Франції „нагороду" за встановлений ним „рекорд" тривання при владі. Його уряд був 22-им з черги у післявоєнній Франції, яка, від дня прийняття нової конституції 13 жовтня 1946 року, рахується „Четвертою Республікою". Ґю Молле, соціяліст, прийшов до влади 31 січня 1956 року, після парляментарних виборів, які — замість створити у парляменті тривку більшість — продовжили перманентну парляментарно-партійну мозаїку, не здібну ґарантувати ніякому урядові довшої екзистенції. У теперішній „палаті депутованих", як зветься нижча палата французького парляменту, засідають 145 комуністів (!), 95 соціялістів, 58 радикальних соціялістів (центро-ліва партія кол. прем'єра Мендес-Франса); 73 народні республіканці (центрова католицька партія кол. прем'єрів Бідо і Шумана), 83 „незалежних" і „селян" (право-консервативні групи) і 52 „пужадисти" (прозвані фашистами, на крайній правиці). Це — найважливіші політичні групи в теперішньому парляменті, що нараховує 595 послів. Факт, що на 21,794.974 голосуючих у згаданих минулорічних парляментарних виборах комуністи дістали 5,426.803 голоси, а „пужадисти", єдиною „конструктивною" програмою яких є боротьба проти будь-яких податків, зібрали 2,413.240 голосів, — цей факт найяскравіше і найсумніше свідчить про хаос політичної думки серед маси сучасних французів і про його прикрі наслідки на обличчі законодатної палати.

Коли у такій схаотизованій парляментарній аритметиці Молле дістав 1 лютого 1956 заяву довір'я від більшости 420 послів проти 71 (решта „стрималась" або абсентувалась), то це була на око велика перемога. Він ще й потім, впродовж шістнадцяти місяців свого урядування, тридцять три рази відкликався до парляменту, в'яжучи із проблемою довір'я голосування над різними справами, і завжди перемагав. Проте, це далеко не означало, що він дійсно мав те довір'я і що більшість, яка за нього голосувала, дійсно підтримувала його політику. Більшість голосувала „за", свідома того, що не всилі скласти ніякого іншого уряду. Комуністи, як і соціял-радикали, підтримували Ґю Молле спершу, сподіваючись від нього, соціяліста, що він закінчить війну в Альжирі по лінії ліберальної політики. Правиця почала голосувати за нього тоді, коли його партійний товариш, міністер-резидент у справах Альжиру, Роберт Лякост, більше рахувався з настроями, матеріяльними інтересами та бажаннями мільйона французьких колоністів в Альжирі, аніж з принципами справедливости супроти 8 мільйонів альжирських арабів і державним розумом на дальшу мету. Ось так Молле лявірував, однак зустрічав щораз більші труднощі: і комуністи і соціял-радикали його первісного союзника і віце-прем'єра Мендес-Франса перейшли до рішучої опозиції, а ні католицької центрової партії народних республіканців, ні тим паче правих „незалежних" він, як соціяліст, не міг приєднати.

Труднощі Ґю Молле в парляменті зростали в міру поглиблювання його невдач. Його уряд перейде в історію післявоєнної Франції, як один з її цікавих парадоксів: хоч він перетривав найдовше, проте може похвалитись, мабуть, найменшими речевими успіхами. Від 1 листопада 1954 року шаліє в Альжирі війна: по одному боці партизани, підпільники і маси мусульманського населення, що прагнуть більшої політичної волі та кращих умов матеріяльної екзистенції, з другого — рішення Франції за всяку ціну зберегти Альжир при собі, як свою складову частину, з економічних і політично-престижевих причин. Теоретично програма Молле щодо Альжиру була правильна. Він передбачав три стадії: заспокоєння, демократичні вибори під авспіціями міжнародних обсерваторів, переговори з вибраним представництвом і широка автономія разом із соціяльними та економічними реформами. І тому він знайшов доброзичливе становище до цієї програми і у Вашингтоні і в Об'єднаних Націях, які прийняли — як звичайно — загальну постанову з побажаннями „мирної, демократичної і справедливої" розв'язки альжирської проблеми. Але в практиці він не зумів перевести й досі цієї програми. З цілком-не-соціялістичних і не-демократичних засновків він уперто відмовлявся признати альжирцям у принципі право на незалежність, через те альжирці не хотіли приступати до переговорів, а стосована Францією „пацифікація" Альжиру тільки збільшувала обопільне здичавіння. Втримування в Альжирі понад півмільйонової армії стало страшним матеріяльним тягарем для Франції і поглиблювало в самому французькому громадянстві спори про доцільність наслідування нещасливого індо-китайського експерименту.

До того ж приєдналася Суецька криза. Франція була зв'язана з Суецьким каналом не тільки іменем його славного будівничого Фердинанда Лесепса, але й закордонною торгівлею із Середнім Сходом, здебільша її недавнім колоніяльним тереном. Тому Франція була найрадикальніше настроєна супроти Єгипту, тим більше, що єгипетський президент Нассер розпалював і активно підтримував арабський націоналізм також у французькій частині Північної Африки. Однак, воєнний похід в листопаді минулого року проти Єгипту скінчився невдачею — а з ним і поглибилась економічна скрута у Франції і, очевидно, зросла кількість критичних голосів на адресу політичних здібностей та мудрости уряду Молле. І хоч Ґю Молле та його міністер закордонних справ Християн Піно може й правду твердили, що величезна більшість французів однаково думають з ними про інтереси Франції в Альжирі та про президента Нассера, проте про політичну кар'єру державних мужів рішають не їхня програма, не добра воля і не персональні чесноти розуму та серця, а — практичний успіх чи невдача. І тому 21 травня ц. р. парляментарна аритметика обернулась проти Ґю Молле: він дістав тільки 213 голосів „за", а 250 „проти". І коли раніше парляментарні посли з лівиці й правиці голосували за нього тільки тому, щоб не викликати кризи, то тепер голосували проти нього тому, що публічна опінія не бачила рації у зберіганні „статус кво", в якому не розв'язувано проблем.

Американські кореспонденти з Парижу писали, що на переповнених глядачами ґалеріях у будинку парляменту в минулий вівторок панував „майже святковий, але погідний і радше веселий настрій". Французи ще ні разу не були пригнічені з приводу урядових криз, яких пережили десятки. Стабільність низового адміністраційного апарату забезпечує Франції переживання таких криз без глибших потрясень. Який вихід з цієї останньої кризи знайде президент Франції Рене Коті — цього покищо ніхто не знає ані у Франції, ані поза нею. Не є виключене, що вернеться знову Ґю Молле. Ніяка поважна зміна не можлива у Франції, поки не наступить така зміна конституції, яка унезалежнить уряд від настроїв послів і парляментарної аритметики. А що перевести таку зміну майже неможливо, то й будуть продовжуватись кризи та латанина.

Любомир О. Ортинський

СССР СЛАБШИЙ, НІЖ ЗДАЄТЬСЯ

З ініціятиви Міжнародної Федерації Вільних Журналістів в Ню Йорку відбулась в половині травня в Оверсі-Пресс-Клаб зустріч американських і европейських кореспондентів, що під час угорського повстання перебували в Будапешті. В зустрічі взяв також участь командир угорських повстанців ген. Беля Кірай.

Директор Ю. С. Рескю Коміті Л. Черн, що з рамени цього комітету весь час повстання перебував у Будапешті, провадячи гуманітарну акцію своєї організації, в дуже критичних, а то й саркастичних словах представив політику Заходу, в тому числі й уряду ЗДА, у відношенні до Угорщини. Він вказав на те, що, не зважаючи на невелику часову віддаль, яка ділить нас від повстання, і не зважаючи на виявлене свого часу велике співчуття і жертвенність американського народу на користь угорців, над цією проблемою вже запала мовчанка. І коли ще недавно цією справою цікавились найвищі особистості політичного світу, а віце-президент Ніксон після своєї поїздки до Австрії склав потрясаючий звіт і висловив запевнення, що уряд ЗДА робитиме все можливе, щоб підтримати слушні вимоги угорського народу в його одчайдушній боротьбі проти російської агресії, — сьогодні ніхто з цих чинників вже не думає виконувати даних обіцянок, і сама пам'ять про повстання та його цілі затирається. „Залишається тільки малий гурт людей, може навіть не дуже більший, ніж присутні в цьому приміщенні, які відчувають моральне і політичне зобов'язання супроти Угорщини і які хочуть в цьому напрямі щось робити".

Власне, враховуючи таку політичну настанову, як її змалював Черн, американська журналістка Дікі Шапел, що була в Будапешті під час повстання, радила достосуватися до пануючої ситуації і намагатись втримати спогад про угорську революцію та її політичні цілі не шляхом політичних апелів чи критики, але пишучи про людську сторінку революції і послуговуючись знімками з таборів утікачів в Австрії, головно тих, де ілюструється їх голодові страйки.

Польський журналіст Дж. Понікевський, що під час повстання також був присутній у Будапешті, і угорський журналіст, активний його учасник, змалювали політичне тло повстання, підкреслюючи, що тільки брутальна сила російсько-большевицької армії придушила революцію, в якій брав участь весь нарід. Зокрема, Понікевський відмітив агресивну політику російсько-большевицького імперіялізму, який загрожує цілому світові.

Головною точкою програми вечора було коротке звернення героя угорського повстання і командира військових відділів у Будапешті ген. Кірайя. Своє слово він почав від ствердження, що угорське повстання було всенароднім змагом до волі, а ідеї, за які принесено стільки жертв крови, є і назавжди залишаться загальнолюдськими цілями. Далі він згадав десятиліття взаємного винищування народів Центральної Европи, і висловив надію, що большевицька лекція вилікує всі народи цього простору від неістотних міжусобиць і зведе їх в один фронт протибольшевицької боротьби.

Тому, що цілі угорської революції є загальнолюдські і завжди актуальні, вільний світ не повинен забувати цієї проблеми, а журналісти мусять виконати в цій справі ролю ментора і лучника між поневоленими народами, з одного боку, і вільним світом — з другого.

Вказавши на ряд пекучих справ, зокрема таких, як проблема угорських втікачів і використання звіту підкомісії ОН, що перевела обслідування угорського повстання, Кірай ствердив, що ще досьогодні уявлення Заходу про силу СССР є фальшиве і переціню спроможності Совєтів. „Совєтський Союз, — сказав він, — слабший, ніж це могло б здаватися". З власного досвіду генерал знає, що совєтська потуга позірна, і тільки треба спільних зусиль поневолених народів і помочі Заходу, щоб покінчити з кошмаром нашого сторіччя.

Свої висновки закінчив Кірай цитатою: „Цетерум цензо", себто натяком, що новітня Картаґіна — Москва повинна бути знищена. Так, на його думку, треба поставити справу і з СССР, який мусить бути знищений, щоб запанувала воля і справедливість.

Під час зустрічі автор цих рядків мав розмову з генералом Кіраєм. Цей майже двометрового росту і кремезної будови угорський старшина за час большевицької окупації зрозумів багато дечого, що було маловідоме угорським офіцерам, головно коли йде про питання російського большевизму, поневолених народів і можливостей спільної боротьби.

Генералові добре відома визвольна боротьба українського народу проти большевизму. Під час другої світової війни, в 1944 р., Кірай, командувавши відділом угорської армії в Карпатських горах, зустрівся з відділами УПА. „Я був одним із старшин, які вели переговори з командуванням Української Повстанської Армії про співвідношення наших відділів. Ми підписали були спільний договір, якого обидві сторони точно дотримувалися. У мене залишився дійсно гарний спогад про зустрічі з командирами УПА і взагалі українськими революціонерами".

Українському спостерігачеві описаної зустрічі цікаво було відмітити рішучу поставу угорських і польських доповідачів до російсько-большевицького імперіялізму, як одинокої загрози для цілого світу. Заслуговує також на відзначення апель ген. Кірайя до народів Центральної Европи — припинити взаємне кровопролиття і стати до спільної боротьби проти російсько-большевицького колоніялізму. Чого ми у виступах згаданих промовців не вичували, а що є не менш істотним для протибольшевицької боротьби, ніж єдність центрально-европейських народів — це відсутність згадки про підсовєтські народи і їх визвольну боротьбу. Фронту самих центрально-европейських народів ще замало для успішного ведення боротьби з Москвою. Коли б на відгомін повстання в Будапешті синхронізованою акцією відізвались робітники Донбасу, мешканців Ерівану й Тбілісі — угорська революція могла б мати зовсім інший перебіг, і не треба було б апелів до західнього світу, щоб не забував про долю угорців, бо була б створена нова дійсність, а може й новий порядок у Східній Европі. Але таких висновків чи навіть концепцій ми на цій зустрічі не почули.

Ю. Бацуца

МОЇ ЗУСТРІЧІ З ГОЛОВНИМ ОТАМАНОМ

(У 31 річницю трагічної смерти С. Петлюри)

Учасники визвольних змагань за українську державність 1917-1920 років знають, що ім'я С. Петлюри було найбільш популярне як серед війська, так і серед населення. Недарма московські большевики охрестили визвольний український рух „петлюрівщиною". Назва ця пішла ще з того часу, як С. Петлюру у 1917 році обрано секретарем військових справ.

Лише В. Винниченко та Микита Шаповал намагалися в своїх писаннях, як за життя так і після смерти Симона Петлюри, доказати, що він ніколи не користувався популярністю і роля його у визвольних змаганнях була від'ємною. Тільки в таборах інтернованих в Польщі в 1920-1923 роках, коли вся армія жила скупчено, в надзвичайно несприятливих, морально тяжких умовинах, почалися диспути, головно серед старшинського складу, на яких піддавалося критиці всю діяльність Симона Петлюри. Особливо це почало проявлятися після поразки під Базаром у листопаді 1921 року.

Надія на можливості скорого відновлення збройної боротьби була втрачена, і серед аполітичного старшинського колективу позначився поділ на різні політично-партійні уподобання, а відповідно до цього почалася і партійна пропаґанда, яка інколи, при тодішній політичній невиробленості нашого старшинства, набирала досить неґативного характеру.

Прийшов кінець таборовому сидінню, вояки почали роз'їздитися на студії до Чехо-Словаччини і на працю до Франції. У лютому 1924 р. з першою групою 56 старшин і козаків приїхав до Франції і я. Примістилися ми на працю в Клютажі-Альґранжі, в металюрґійній фабриці. Нелегко то було для більшости з нас.

Через пару тижнів взялися за організацію Громади, і через місяць вона вже була леґально оформлена. Під час творення Громади виявилась політична зрізничкованість нашого товариства, яка, при відсутності політичного та громадського досвіду, — бо де ж нам, бувшим воякам було того досвіду набратися? — загрожувала спаралізувати наші перші громадські кроки. Домовилися не вести ніякої політичної діяльности в Громаді, не признавати ніякого пріоритету будь-якому політичному угрупованню. Громада мала обмежитись вузькою діяльністю, взаємопоміччю, обороною наших інтересів перед адміністрацією фабрики, репрезентацією і пропаґандою українського імени на нашому терені, культурно-освітньою працею.

У травні 1924 року ми довідалися, що до Парижу приїхав Головний Отаман Симон Петлюра. Через деякий час хтось з оточення С. Петлюри, не пам'ятаю вже хто саме, звернувся до Управи Громади з просьбою перевести збірку на допомогу Головному Отаманові, що після смерти барона Василька опинився в матеріяльній скруті. Управа Громади поставилася дуже прихильно до цього і проголосила збірку, але знайшлося декілька людей, що підняли крик, мовляв, це — політика. В ім'я спокою і єдности Громади, Управа змушена була відкликати своє зарядження, а збірку перевести приватним шляхом. Дала вона тоді 350 франків, що становило приблизно 20 долярів.

На початку вересня 1924 року Управа Громади скликала нараду представників усіх існуючих тоді у Франції українських організацій, щоб обміркувати справу заснування Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції. Головний Отаман прислав привітального листа, в якому висловив велику радість з приводу того, що „українські вояки, засвоївши ліпші традиції боротьби за Українську Державність, бережно, вперто і послідовно зберігають їх в нових умовинах тяжкого життя", і притому завважував, що „свідомість національного обов'язку і розвинене почуття громадської дисципліни — це головні риси, які нам усім треба плекати на чужині, бо тільки дякуючи їм ми не розпорошимось, а загартуємо в собі ту силу, що одна тільки зможе створити нашу державність і викликати пошану до нас на чужині".

Цей привітальний лист тепло зустріли всі делеґати. Ухвалено вислати подяку Головному Отаманові за привітання і добрі побажання. Один з делеґатів Громади висловився проти надіслання подяки, бо це, мовляв, уже політика, але протест цього делеґата не був прийнятий до уваги.

(Закінчення на стор. 3-ій)

Марія Струтинська

НОТАТНИК

Оповідання

(1)

Березень 1955 року.

Я знаю, що воно смішне, а проте я буду це робити: буду нотувати мої думки, щоб могти їх упорядкувати. Те, що зі мною діється, не є добре.

У мене — депресія. Я читав колись про таких людей, але я цього не розумів. Воно лежить на грудях важким тягарем, як щось цілком матеріяльне. Коли воно найде на мене, я не можу зробити без зусилля волі жадного руху — дедалі життя стає нестерпне. Усе мене дратує: гуркотіння вантажників, скреґіт трамваїв, людські щораз інші постаті й обличчя — їх різнородність, замість притягати увагу, викликає відразу, просто фізичну.

Я не вмів би сказати, звідки й коли воно взялося. Зовнішньо, власне, все повинно б було спричинитися до того, щоб я був коли не вдоволений то, принаймні — спокійний. Я пройшов уже мій найнижчий щабель еміґрантських пристосувань, залишив за собою брудні таверни, де мив посуд і безнадійні шпитальні коридори, де шукав легшої роботи. Тепер я працюю в картотеці великого рисувального закладу. Хлопчаки-креслярі та їх помічники називають мене „леді", а їхній початковий протекційний тон змінився, на щастя, у байдужість. У мене тепер зовсім можливе помешкання, я роздобув декілька речей з обстанови, що нагадують мені добру, стару Европу. Маю знову кілька добрих картин і трохи книжок. І, навіть, піванґорську кицьку, зовсім подібну до тієї, що була вдома.

Кицька — ще єдина всилі поправити мені трохи настрій. Коли я вертаюся з праці додому, як звір до свого лігва (саме таке враження у мене, мені ще найкраще у моїх чотирьох стінах), вона не йде мені назустріч, вона навіть, не стрибає зі свого вигідного місця на фотелі, а тільки піднімає голівку і дивиться на мене. Я відчуваю тоді, що вона розуміє мене, як ніхто на цілому світі. Я підходжу, гладжу її м'яке хутерко і говорю до неї. Я кажу:

— Так, Туся, ми щасливо відбули ще один день.

Кицька — це єдина істота, що я з нею, поза працею, розмовляю. Я покинув ходити на засідання — котрогось дня я, напевно, задушив би був якогось з тих пустоголових балакунів. Моїх господарів я майже не бачу: я прослизаюся повз їхні двері, щоб їх не зустрічати.

Мої господарі! Часом я думаю, що вони є теж одніею з причин моєї депресії, тих двоє добре відгодованих людей у „власній хаті" і з „власним автомобілем". Вони — наче персоніфікація того стандарту, що я найгірше ненавиджу тут, в Америці. До того, у них малий хлопчисько, що тільки перестерігає, як би дірватися до моєї кицьки і встругнути їй якусь штуку. Недавно він напевне був би задушив її, якби я не надійшов був упору: вистачило, щоб я випустив її на п'ять хвилин у двір.

Боже, які то все дурниці, що я тут пишу! У мене депресія — і ніщо не всилі цього змінити. Що спільного мають з цим мої смішні господарі або їх недоумкуватий син?!

Найгірше те, що в мене болять очі (я надриваю їх у моїй картотеці), і я не можу читати.

Квітень.

Я довго не вертався до цього зошита, думав, було, знищити його. Але таки мушу контролювати мої думки, ачей воно охоронить мене від того найгіршого, чого я ще можу боятися.

Мене раптом почали мучити сни. Я не пам'ятаю, коли мені щонебудь снилося — я стомлював себе читанням, поки засинав над ранком. А то я почав бачити сни, ясно, як на яві.

Знову ми були в Дрездені, серед пожежі, все валилося на голову, а потім я стояв, як тоді, над розтрощеним трупом Марії, і поруч мене стояв Юрко.

Я прокинувся, облитий потом, і довго не міг заснути. А коли я заснув, я йшов з Марією нашим лісом, над головами в нас шуміли дерева і видно було крізь гущавину заграву надвечірнього неба. Ми йшли мовчки — я ніколи не вмів ґуторити з нею, як вона цього так завжди бажала. Вона спинилася і сказала:

— Ти не вмієш жити з іншою людиною, тебе цього не навчили. Це дарма.

Я не сплю вже і все ще бачу її сумні очі. Потім я думаю про Юрка. Чому я не вмів жити також з ним? Чому я не сказав йому тоді, як він відходив:

— Пам'ятай, Юрчику, що ти в мене тільки один. Що я буду тебе чекати.

Добре. Все те так було. Все те скінчене, і цього не можна змінити. Земля крутиться далі і я, десь на другій півкулі, кручуся разом з нею. Ще і ще трохи. Тим часом дожив атомової доби, дожив пори, коли не знати, чи завтра існуватиме світ, що ми його ще хоч трохи розуміємо.

І який глузд у тому, що я знову переживаю ті давні часи, або в тому, що я так невростенічно реаґую на моє нове довкілля, взагалі на життя?

А я реаґую, як хвора жінка. Вчора, наприклад, я трохи не рвав волосся з голови, коли той сам хлопчисько, що мучить мою кицьку, верещав під небеса, як його знову били. Ці побої відбуваються з деякого часу систематично, кожного вечора, і воно доводить мене до божевілля.

Липень.

Я був у знайомого лікаря. Він порадив мені — поцікавитися жінками. Адже мені всього тільки п'ятдесят років? Чи мені не відомо, який це дає стимул до життя?

Мені відомо, принаймні теоретично. Я знаю, наприклад, що турки часто кінчають самогубством, коли втрачають чоловічу силу. Проте, я вийшов від лікаря глибоко вражений у моїх почуттях.

Мене не навчили виявляти любови. Але мене навчили шанувати жінок — я завжди боявся більше моєї матері, як батька, дармащо він був пострахом для всіх побережників і браконьєрів. Тому я не здатний ні до того, щоб ще раз одружуватись (сама така думка здається мені злочином), ні до того, щоб у мимолетному зближенні з жінкою шукати забуття чи втіхи.

Я подумав у цьому місці про нещасну істоту, що приїхала з першим транспортом нових переселенців і живе на третьому поверсі нашого будинку. Сіра людина з сірого світу, Мар'яна якась-там —енко, як написано на її поштовій скриньці. Моя депресія знову лягла мені на груди всім своїм тягарем.

Ні, я таки, певно, збожеволію.

МИ НЕ ПІДЕМ З КРИВАВОГО БОЮ...

Ми не підем з кривавого бою!
Наші друзі по тюрмах гинуть,
Наші друзі в Сибірі конають, —
Ми назад їм проложимо путь.

Ми не кинем боротись за волю:
Наші браття упали в борні,
Їхня кров ще гаряча на ранах,
Їхні рани горять ще в огні.

Ми не зложимо зброї своєї...
Дужі в нас і бажання, і гнів,
Ми здобудемо землю і волю,
І загоїмо рани віків.

О. ОЛЕСЬ

Мої зустрічі з Головним Отаманом

(Закінчення зі сторони 2-ої)

30 грудня 1924 року скликано в Парижі 1-ий З'їзд делеґатів українських організацій у Франції. Нас трос від Шалентської Громади, приїхавши пізно ввечері до Парижу, зупинилися випадково в готелі, в якому мешкав Симон Петлюра. Виходячи на другий день ранком з готелю, зустрілися ми в дверях з проф. В. Прокоповичем, якого знали з табору в Польщі. Привітавшись, він нам сказав, що тут мешкає Головний Отаман, і запитав, чи не хочемо ми з ним побачитись. Розуміється, ми заявили, що хочемо його бачити, і проф. Прокопович повів нас на самий верх.

Так відбулася моя перша зустріч з Головним Отаманом. Кілька разів я бачив Симона Петлюру на Україні, і в таборах інтернованих, чув його промови, але безпосереднього контакту з ним не мав. Зустрів він нас, як добрих старих приятелів, зараз же заходився варити каву на спиртівці і частувати. Розпитував про всі подробиці нашої праці на фабриці, про громадське життя, про наші пляни на майбутнє. Наговорившись, ми запросили Головного Отамана на обід. Він радо погодився і повів нас до ресторану на Ст. Мішель, де завжди обідав. До нас приєднався ще В. Прокопович. М. Ковальський, наспіли делеґати з Кшонтанжу — зібралося чимале товариство. Симон Петлюра був надзвичайно радий такій зустрічі. Під час обіду розповідав він нам різні новини з українського і міжнародного життя, вплітаючи в розмову смішні оповідання. Бесідник з нього був надзвичайно цікавий, і здавалося, що серед нас сидить не Головний Отаман, а давній добрий товариш.

Коли закінчився обід, делеґат нашої Громади, він же голова Підготовчої Комісії п. Добровольський, нині вже покійний, сказав: „А тепер, Симоне Васильовичу, дозвольте нам залишитися самим, щоб обміркувати наші з'їздові справи". Симон Петлюра зараз же встав, з милою усмішкою потискав нам усім руки, побажав доброго успіху в праці і вийшов. У вікно видно було, як віддалялася похилена, з палицею в руці, самітна постать Головного Отамана. Для нас це була така прикра несподіванка, що ми не змогли відповідно на неї зареаґувати. Лише ввечорі, перед тим, як лягати до сну, полковник Вербицький звернувся до мене з словами: „Ну як той Добровольський міг таке Головному Отаманові сказати! Невжеж наш Отаман не міг бути присутнім між нами при обговоренні з'їздових справ? Яка ганьба, яка ганьба!" Ще й тепер, і то дуже часто, згадуючи про цей випадок, мені стає прикро.

Після цієї зустрічі я був у Парижі майже щосуботи і завжди, як тільки була погода, заходив до Головного Отамана. Він завжди був дуже радий, як хтось з провінції заходив до нього, розпитував про громадське життя, давав різні поради, ніколи не питав, як ми ставимося до Уряду УНР. Часто любив згадувати слова Шевченка: „Свою Україну любіть, любіть її во врем'я люте". Тут наведу його відповідь мені на Великдень:

„Воістину Воскрес! Сердечно дякую за Великоднє привітання і бажаю Вам твердої та непохитної віри у воскресення нашої дорогої України. Бажаю Вам перенести на чужій чужині незахитаною і ненадщербленою цю віру, як і всім іншим, що вірують і исповідують ідею нашої Держави. За нашу непохитність Бог нагородить нас щастям вклонитись старими бунчуками та гарячими серцями на Софійській площі нашій стародавній столиці. Лише вірити в цей день воскресення, і воно настане, як воскресення Христа! Привіт усім, хто так думає і так исповідує. С. Петлюра, 19. IV. 1925 р. (Оригінал зберігається у мене).

За життя С. Петлюри в Парижі відбулося три з'їзди еміґрантських організацій у Франції. Він звичайно слідкував за працею цих з'їздів, але, пам'ятаючи про згаданий вище інцидент, привітань не надсилав, і в резолюціях з'їздів не згадувалося ім'я Головного Отамана, так, ніби його й не було. Лише на з'їзді 23 травня 1926 року, на спільному обіді делеґатів, п. Токаржевський в промові сказав: „Тут, недалеко від нас, мешкає наш Головний Отаман Симон Петлюра. Сьогодні він іменинник. Пропоную послати йому привітання, а ввечері всім відвідати його і поздоровити персонально". Пропозицію Токаржевського зустріли всі делеґати оплесками і того вечора майже всі відвідали Симона Петлюру і принесли йому свої поздоровлення. На другий день, 24-го травня, від'їжджаючи з Парижу, я з кількома делеґатами ще раз зайшов до Головного Отамана. На прощання він почастував нас вином, і був в дуже доброму гуморі. Ніщо не провіщало близької трагедії. А 25-го травня по обіді вже на праці одержав я телеграму з Парижу про те, що Симона Петлюру вбито.

У 1925 і 1926 роках почався у Франції т. зв. зміновіховський рух. Постав Союз українських совєтських громадян на чолі з Борщаком і Севрюком. Проти Симона Петлюри велася по громадах шалена пропаґанда, таку ж протипетлюрівську пропаґанду вела група Шаповала. Трагічна смерть Головного Отамана змусила всіх схаменутися. На похорон прибули численні делеґації з усієї Франції, і можна було зауважити, як ті, що ще вчора ганьбили Петлюру, ридали, йдучи за його тлінними останками. Мабуть, це й надхнуло проф. Шульгина сказати на академії після похорону такі слова: „Помилився ворог, убивши Петлюру. Петлюра мертвий буде страшніший, як Петлюра живий".

Париж, травень 1957 р.

ЗАКЛИК
Центрального Комітету для Вшанування Пам'яти С. Петлюри в Америці

Ню Йорк. — Центральний Комітет Вшанування Пам'яти Симона Петлюри в Америці, очолюваний ген. Ол. Загродським, як головою, і п. М. Дзябенком, як секретарем, звернувся до українського громадянства із закликом, в якому м. і. сказано:

„Традиційно відзначаючи 31-шу річницю трагічної смерти Симона Петлюри цього року також згадуємо 40-ву річницю славних днів 1917 року. Постать Головного Отамана Військ і Голови Директорії Української Народньої Республіки, Симона Петлюри, нерозривно зв'язана з українською революцією і створеною нею державністю.

Українська Народня Республіка не була несподіваним даром історії. Вона довго і вперто підготовлялась і була здійсненням бажань українського народу. Від початку XX. століття Симон Петлюра був одним з активних ідеологів справи українського визволення і борців за його здійснення. З перших днів революції С. Петлюра став провідником, насамперед, як організатор військових сил українського народу. Як тільки почалась збройна боротьба молодої української демократичної республіки, С. Петлюра особистим прикладом наповнював новостворені відділи укр. армії духом посвяти, як Головний Отаман керував боротьбою.

В перебігу дальших змагань за українську державність, Симон Петлюра очолив директорію Української Народньої Республіки, що була найвищим досягненням українського відродження XX століття і втіленням багатовікових прагнень українського народу до незалежного демократичного уряду.

Сім большевицьких куль убили Петлюру на Паризькому брукові, та смерть тільки очистила його образ від усіх людських і історичних припадковостей і зробила ім'я СИМОНА ПЕТЛЮРИ ясним і нетлінним символом останньої української державности. Як носій прагнень українського народу до свободи і незалежности, Симон Петлюра живе на Україні, живе серед українців, розкинених по країнах світу.

В річницю смерти Симона Петлюри згадуємо ідеї, за втілення яких він усе життя боровся і за які помер. Пам'ятаймо, що ми всі, увесь український народ, йдемо до одної мети: народоправної самостійної і соборної України".

Заклик датовано: 25 травня 1957 року, ЗДА.

● **Виконна Рада** Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Організацій видала комунікат, в якому підтримує бюджет президента Айзенгавера і виступає проти зменшення федеральних видатків, як то пропонує Конґрес. „Ми не сміємо зменшенням бюджету послаблювати наші змагання до миру та нашу боротьбу проти комунізму", — сказано в цьому комунікаті.

● **Управа** Сіоністичної Організації Америки заявляє, що вона не має жадних політичних зв'язків із Головною Сіоністичною партією в Ізраїлі.

Зі штучним місяцем вилетить у повітр'я і його фантом

Вашингтон. — Крайовий Комітет для Організації Міжнародного Геофізичного Року повідомляє, що разом із штучним місяцем вилетить в повітря і його фантом, який летітиме разом із штучним сателітом. Цим фантомом буде третя станція, з якої штучний сателіт буде вистрелений в повітря для подорожі довкола землі. Голова технічного відділу будови штучного сателіта д-р Ричард В. Портер повідомляє, що та третя станція штучного місяця полетить в повітря тільки тоді, коли організатори цього бажатимуть.

ВИСТУП ЮРІЯ БОГАЧЕВСЬКОГО В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВЕЧОРІ ОДНОАКТОВИХ ОПЕР

Ню Йорк. — В середу, дня 22 травня і в четвер 24 травня ц. р. в Оперовій Робітні нюйоркської Тирд Стріт Мюзик Скул Сетлемент відбулися вечорі одноактових опер, у програму яких увійшли одноактівки Доніцетті, Вайсґалла і Шабріє. В опері Ґастана Доніцетті п. н. „Іль кампанелльо" (Нічний дзвінок) взяв участь разом з іншими учнями театрально - музичних шкіл молодий український баритон Юрій Богачевський, виконуючи в ній провідну ролю новоодруженого, старшого віком аптекаря. Добрим голосом, бездоганною дикцією, як теж сценічною вправністю й опануванням ролі Юрій Богачевський здобув оплески і признання численно зібраної і дібраної публіки. Проходила опера під диригентурою Аллена Дейвіса. Прихильні рецензії про цей вечір помістили провідні нюйоркські часописи такі, як „Ню Йорк Таймс", „Ню Йорк Геральд Трібюн" та інші.

Вище згаданий твір Доніцетті був виведений вже раз у ЗДА в 1917 році. Ґастано Доніцетті, видатний італійський композитор (1767-1848) відомий теж і в історії української музики. Для славного українського співака, одного з найкращих світових тенорів початку 19-го сторіччя, Миколи Іванова (1810-1880) він написав спеціяльно свою комічну оперу „Трунок кохання".

Юрій Богачевський заанґажований уже на літо цього року на виступи до літнього театру Фінґер Лейк Лірик Цпіркус у Скенетлес, Н. Й. н. в.

З НАШИХ БУДНІВ

ДИКИЙ КІНЬ МАЗЕПИ

Мандрівнику скитальського роду, якщо помчишся колись своїм вороним „Кадиляком", „Понтіяком" чи іншим маніяком дорогою В 9, понад річку Гудсон, а твоєму вороному забракне рантом оброку - газоліни, скрути з битого шляху до містечка Наяк, Н. Й., і там затримайся на Мейн Стріт, проти будинку пожарної сторожі.

Запевняємо тебе, що не пожалуєш!

Не пожалуєш, поперше тому, що зараз у сусідстві біля фаєрманської централі, є інша централя, з принадливою назвою „Чарлі'с „бар енд ґріл". Ох, як же радісно заб'ється твоє патріотичне серце, коли ти, покріпившись на душі, вийдеш з бару і побачиш на брамі „фаєргавзу" таблицю з написом „Мазеппа".

І не буде це, дорогий земляче, жаден міраж, галюцинація чи якесь інше заморочення ума. Ні! Пожарна команда ч. 2 в містечку Наяк справді носить ім'я нашого славного гетьмана, Івана Мазепи, якому Батько - Союз присвятив найновішу свою книжку в англійській мові.

Вправді, члени пожарної команди, в більшості айриші, не називають його гетьманом, лише „юкрейнієн принц", проте вони страшно гонорні, що їхні „троки" й драбини охрещені ім'ям такого визначного патрона.

І знаменито знають ту романтичну частину біографії нашого державного мужа, зокрема в насвітленні пана Яна Пасека: як то наш принц залицявся до вродливих шляхтянок, як заздрісні панове - шляхта прив'язали його до хребта дикого коня і пустили в степ, і як Мазепа заґальопував на ньому аж на Січ.

На пожарному „троку" красується навіть голова того коня — емблема команди; хоч не можна сказати, щоб це була голова дикого мустанґа, з розвіяною гривою, радше флеґматичної шкапини, яка щонеділі тягне бричку з червоними колесами по алеях Центрального Парку. Така чи сяка коняча голова — факт залишається фактом, що вона робить пропаґанду і прислугу нашій справі на еміґрації.

Якщо трошки покопаємось в історії американського пожарництва, то довідаємось, що ще в 1826-му році існувала в Ню Йорку пожарна команда ч. 48, що носила назву „Мазепа", взяту, як кажуть, від однойменної поеми Байрона. В 1852-му році один пожарник переселився через воду до Наяку і привіз цю назву, з головою „дикого коня" сюди і охрестив нею місцеву пожарну команду ч. 2.

Команда ч. 48 давно перестала існувати, з неї залишились тільки дві пропам'ятні таблиці - емблеми, що прикрашують вхід до Відділу історії „Фаєр Департамент" у Музею міста Ню Йорку, при 5-ій Евню і 103-ій вулиці. На таблицях — портрет гетьмана Мазепи, в строю прабатька Адама, в лежачій позиції, на хребті коня. За ним женуться по степу вовки з висолопленими язиками...

За цей архитвір автор картини, проф. А. П. Маріярті, дістав був золоту медалю, а пожарна команда ч. 48, в п'ятницю, 24 жовтня 1851 р., виграла першу нагороду на конкурсі за найкраще розмальований фаєрманський віз.

Світлі традиції погаслої команди ч. 48 з честю продовжує тепер пожарна команда ч. 2 в Наяку.

Ось куди загнався дикий кінь гетьмана Мазепи!

Ікер.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Ділимось сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що, по довгій недузі, упокоїлась в Бозі 1-го травня 1957 року, о 6-ій годині ранку в Німеччині

НАША НАЙДОРОЖЧА МАМА І БАБУНЯ

✝

ВІКТОРІЯ ГАВДЯК

з дому Яцина, народжена в Дрогобичі, Західня Україна.

ПОХОРОН відбувся 3-го травня ц. р., о год. 13:30 по полудні, на цвинтар Нордфрідгоф, Мюнхен.

Горем прибиті:

Донька СТЕФАНІЯ з чоловіком К. КУЗЕМ
Син ОМЕЛЯН з дружиною АННОЮ
і внук ІГОР.